

FARDULFUS

SANDIONYSIANUS ABBAS.

NOTITIA HISTORICA IN FARDULFUM

(Ex Gallia Christiana, tom. VII.)

Fardulfus genere Longobardus, capta Pavia in Franciam abductus a Carolo Magno, eidem charus effectus est, ob detectam Pippini ejus filii ex Himiltrude concubina conjugationem: quare monasterium sancti Dionysii, Maginario abbate mortuo, ei Carolus regendum commisit; cui Fardulfus ut se vicissim gratum exhiberet, ædem monasterio adhærentem, instar veterum regni palatiorum ædificari curavit, in qua princeps, dum eo veniret, cum suis hospitaretur. Id ipse testatur Fardulfus versibus, quos Chesnius refert tomo II Hist. Script. Franc., pag. 645, ubi et legere est B. Joanni Bapt. oratorium ab ipso exstructum solvendi voti causa, quod initio exsilii sui se vovisse idem Fardulfus ait sequentibus versibus. Eundem laudat Alcuinus (*carm.* 117) ob ciborium ab eo factum in æde Dionysiana. Fardulfum ascitum a Carolo comitem in expeditionibus bellicis Saxonum adnotavit manuscriptum vetus Sandionysianum his verbis: « Carolus Magnus, cum bellum adversus Saxones mirabili industria administraret sui præsentia, Fardulfum B. Dionysii abbatem inter alios, qui ad ferendum pondus prælii, et gentis au-

daciam comprimendam evocati undique confluerant, contigit accidisse. Hic sacra beatorum martyrum pignora secum ferri jussus fuerat, et custodes clericos, qui secum proficiscebantur, uti eis vicissim succedentibus debita exhiberetur religio, delegaverat. » Fuit etiam Fardulfus e numero missorum dominicorum, quibus Carolus Magnus varias regni provincias assignavit perlustrandas, ut leges tam ecclesiasticas, quam civiles neglectas observari curarent, jusque dicerent ac de singulis ad ipsum referrent. Idem anno 797, tricesimo Caroli, xiii Kal. Januarii Theudaldum comitem, Giselam sororem Caroli Magni 799, et Nevelongum nobilem Hasbanium 805, beneficos expertus est (*Prob. Hist. S. Dion.*, n. 64, 65 et 66). Mortuus creditur Fardulfus anno sequenti 806, die 22 decembris. Ipsius epitaphium, quale sequitur, e manuscripto codice bibliothecæ eminentissimi cardinalis Ottonboni eruit noster Felibianus, et Historiæ Sandionysianæ attestit.

Ecclesiæ cultor, largus miserator egenum
Fardulfus fuerat, hoc jacet in tumulo:
In hac æde Dei tolli qui nomine claro
Æternis meruit laudibus ac precibus.

FARDULFI CARMINA.

(Apud D. Bouquet., *Recueil des Hist.*, tom. V.)

I.

Versus S. Dionysii ædibus inscripti.

Culmina cernenti lectori littera prome;
Fardulfus Carolo condidit ista suo.
Quem quondam, propriæ fuerat dum scepra secutus
Gentis, in adversas fata tulere vias.
Attamen hic fidei dominis servavit honorem,
His regni quamvis ultima meta foret.
Tandem rectoris Caroli felicibus armis
Cessit, et in melius fors sibi cessit iter.
Huic quoque dum a fidei salvaret munera regi,
Rex sibi præcelsus plurima dona dedit.
Inter quæ sancti Dionysi rector ut aulæ
Fieret indulstis pacificus Carolus.

* Quod de sua in Carolum fide commemorat, ad Pippini nostri conjugationem conferendum est, quam a Fardulfo detectum, et Dionysiani Annales indicant,

Hanc benefactori construxit providus ædem,
In qua cum famulis gaudeat ipse suis.

C Ipse suis servis, fidei quos vincula nectunt,
Lætitiæ princeps præbeat armipotens.
More tamen veterum consurgere jussit avorum
Culmina, præfulgent regis honore domus:
Ut quoties regni præclara palatia lustrat,
Fardulfi famuli sit memor ille sui.

II.

Alii Fardulfi versus.

Hanc tibi, præcursor Domini, Fardulfus opimam
Candidit ornatam divinis cultibus aulam,
Vota tibi reddens, supplex quæ voverat olim,
Exsilii primum cepit dum nosse laborem.

et disertis verbis in Chronico testatur Einhardus anno 792. *Sermo*. — Obiit Fardulfus anno 806 aut insequente.

Annuit his Carolus dictis pulcherrimus heros,
 Quem placidum voluit vestris sibi reddere Christus
 Promeritis famulum, magnis et honoribus auxit.
 Nunc sibi solvendi voti est concessa potestas.

III.

Alii ejusdem versus.

Nunc igitur nobis dum cessa est copia fandi,

A Nomen amicitiae crescat ubique suae,
 Crescat et audaci assiduum sub pectore votum,
 Quod sibi longævum addet in orbe diem.
 Addit et æternam per præmia plurima palmam,
 Quam sibi perpetuus servet in arce Deus.

ANNO DOMINI DCCCIX.

DAGULFUS.

NOTITIA HISTORICA IN DAGULFUM.

(Ex Fabricio, *Bibliota. med. et inf. Lat.*)

Dagulfus manu sua scripsit Psalterium aureis exaratum litteris, quod Carolus Magnus Adriano I pontifici munus obtulit; Dagulfus autem Carolo Magno dicavit hoc octodecasticho, quod in codice illo, bibliothecæ Cesareæ illato obvium vulgavit Lambecius tom. II, p. 266.

* Codex ille, quem Lambecio indicante Fabricius hic profert, mihi olim dum bibliothecam Vindobonensem, inviserem inspectus ac perlustratus, non Psalterium tantummodo exhibet, sed et cantica biblica. In principio vero quædam habet generalia de psalmis, ut de eorum origine et prophetia. An ista auctorem habeant Dagulfum plane ignoro. Insuper legitur ibidem sub nomine S. Hieronymi expositio illa fidei catholicæ, quam inter apocrypha S. Hieronymi dedit clar. Vallarsius in editione sua operum Hieronymianorum, tom. I.

B rum tantummodo exhibet, sed et cantica biblica. In principio vero quædam habet generalia de psalmis, ut de eorum origine et prophetia. An ista auctorem habeant Dagulfum plane ignoro. Insuper legitur ibidem sub nomine S. Hieronymi expositio illa fidei catholicæ, quam inter apocrypha S. Hieronymi dedit clar. Vallarsius in editione sua operum Hieronymianorum, tom. I.

DAGULFI OCTODECASTICHON.

Carolo Magno Psalterium suum aureis litteris exaratum nuncupat.

Aurea Davidicos en pingit littera cantus,
 Ornare docuit tam bene tale melos.
 Aurea verba sonant, promittunt aurea regna,
 Mansurumque canunt et sine fine bonum.
 Hæc merito tabulis cultim decorantur eburnis,
 Quas mire exsculpsit ingeniosa manus.
 Illic Psalterii prima ostentatur origo,
 Et rex doctiloquax ipse canere choro.
 Utque decus rediit, sublatis sentibus, olim

C Quod fuerat studio pervigilante viri.
 Aurea progenies fulvo lucidior auro,
 Carle, jubar nostrum, plebis et altus amor.
 Rex pie, dux sapiens, virtute insignis et armis,
 Quem decet omne decens, quidquid in orbe placet.
 Exigui famuli Dagulfi sume laborem
 Dignanter docto mitis et ore lege.
 Sic tua per multos decorentur scepra triumphos,
 Davidico et demum consociare choro.

ANNO DOMINI DCCXIV.

S. ANGILBERTUS

CENTULENSIS ABBAS.

NOTITIA HISTORICA IN SANCTUM ANGILBERTUM.

(Apud Mabill., *Act. ord. S. Ben.*)

1. *Elogii hujus ratio, scriptores Vitæ sancti Angilberti.*

1. Etsi beati Angilberti res gestas e tenebris oblivionis eruere conati sint auctores duo veteres, neutertamen id plene et absolute assecutus est. Et quia multa sunt apud eos vel omissa, vel obscura, vel dubia, visum est operæ pretium hic in antecessum præmittere antiquorum de Angilberto testimonia.

D eaque simul comparare, ut ejus veritas historiæ clarius elucescat. Quæ cum brevi observationum adnotationumve spatio comprehendere commode non possint, satius putavi ea redigere in Elogium historicum, quod instar commentarii hic appono.

2. Auctores duo sunt præcipui qui de sancti Angilberti Vita scripsere: unus Hariulfus, monachus primum Centulensis, dein abbas Aldenborgensis ter-